

Intern rapport

Oudenaarde – Kasteel

Rapportage

Vera Ameels

Geïdealiseerde voorstelling van het kasteel (vermoedelijk 18de eeuws - anoniem)

2005 – 2007 Oudenaarde - Kasteel

2005/020 - 2007/012

Administratieve fiche van het project

Opdrachtgevers	Woon- en Zorgcentrum Heilig Hart – 9700 Oudenaarde (2005) Groep Blijweert – Belselestraat 83 – 9250 Waasmunster (2007)
Uitvoerder (bedrijf, instelling, privépersoon)	VIOE
Naam vergunninghouder	Ameels Vera
Beheer en plaats van geregistreerde data, opgravingsdocumentatie, vondsten en monsters	VIOE - Wallestraat 167 - 9700 Oudenaarde
Projectcodes	2005/020 - 2007/012
Site-naam	o5OUKA - o7OUKA
Locatie (provincie, gemeente, deelgemeente, plaats, toponiem, minimaal 4 x/y Lambert-coördinaten).	Oost-Vlaanderen – Oudenaarde – Kasteelstraat – Margaretha Van Parmastraat - Achterburg - Jan Zonder Vreesstraat
Kadasterperceel (gemeente, afdeling, sectie, perceelsnummer(s))	Oudenaarde, 1 ^{ste} afdeling, sectie B, 1 ^{ste} blad , 661, 764, 787 , 792 , 793
Begin- en einddatum van uitvoering van het onderzoek	01/08/2005 – 30/09/2005 10/04/2007 - 18/05/2007 ; 11/06/2007 – 02/07/2007
Relaties	Inventaris bouwkundig erfgoed Kasteelstraat ID 4593 Kasteelstraat 3 ID 27177– Enkel gevel bewaard Kasteelstraat 16 ID 27184 Kasteelstraat 20 ID 27186 – Gebouwen, rustoord en klooster Heilige Familie - Gesloopt Beschermd stadsgezicht. Middeleeuwse stadskern en latere 19 ^{de} eeuwse stadsuitbreiding Dossiernr. DO 000636
Trefwoorden	Oost-Vlaanderen – Oudenaarde – Volle Middeleeuwen – Late Middeleeuwen – Nieuwe Tijd – Kasteel – Toren – Kelder – Gracht – Kuil – Aardewerk – Munten – Wapens en munitie – Werktuigen - Organisch materiaal – Houtonderzoek – Dendrochronologisch onderzoek – C-14 datering

Inhoudsopgave

1. Omschrijving van de onderzoeksopdracht	5
2. Locatie van het projectgebied	6
3. Historische en archeologische voorkennis	9
3.1 Historische voorkennis	9
3.2 Archeologische voorkennis	15
4. Archeologische waarnemingen	16
4.1 Opgravingscampagne 2005	18
4.2 Opgravingscampagne 2007	28
5. Besluit	39
6. Bibliografie	41
7. Bijlagen	
7.1 Campagne Oudenaarde Kasteelstraat 2005	
7.1.1 Dagboek/ vondsteninventaris	
7.1.2 Lijst met de verschillende contexten	
7.1.3 Lijst van de zeefstalen na verwerking	
7.1.4 Lijst met munten – determinatie F. De Buyser	
7.2 Campagne Oudenaarde Kasteelstraat 2007	
7.2.1 Dagboek/ vondsteninventaris	

1. Omschrijving van de onderzoeksoopdracht

Naar aanleiding van de afbraak van het 19de eeuwse klooster en rusthuis H. Familie ¹ en het daaropvolgende nieuwbouwproject, onderzocht het Vlaams Instituut voor het Onroerend Erfgoed in 2005 de restanten van het voormalige kasteel van de heren van Pamele/Oudenaarde. Eerder historisch, iconografisch en archeologisch onderzoek in had uitgewezen dat in dit stadsdeel de kans op het aantreffen van sporen van het dertiende-eeuwse kasteel zeer reëel waren. Het archeologisch onderzoek had tot doel de vrijkomende funderingen van het dertiende eeuwse kasteel te registreren, de gracht omheen het kasteel te localiseren en de zone buiten de gracht aan een verkennend onderzoek te onderwerpen.

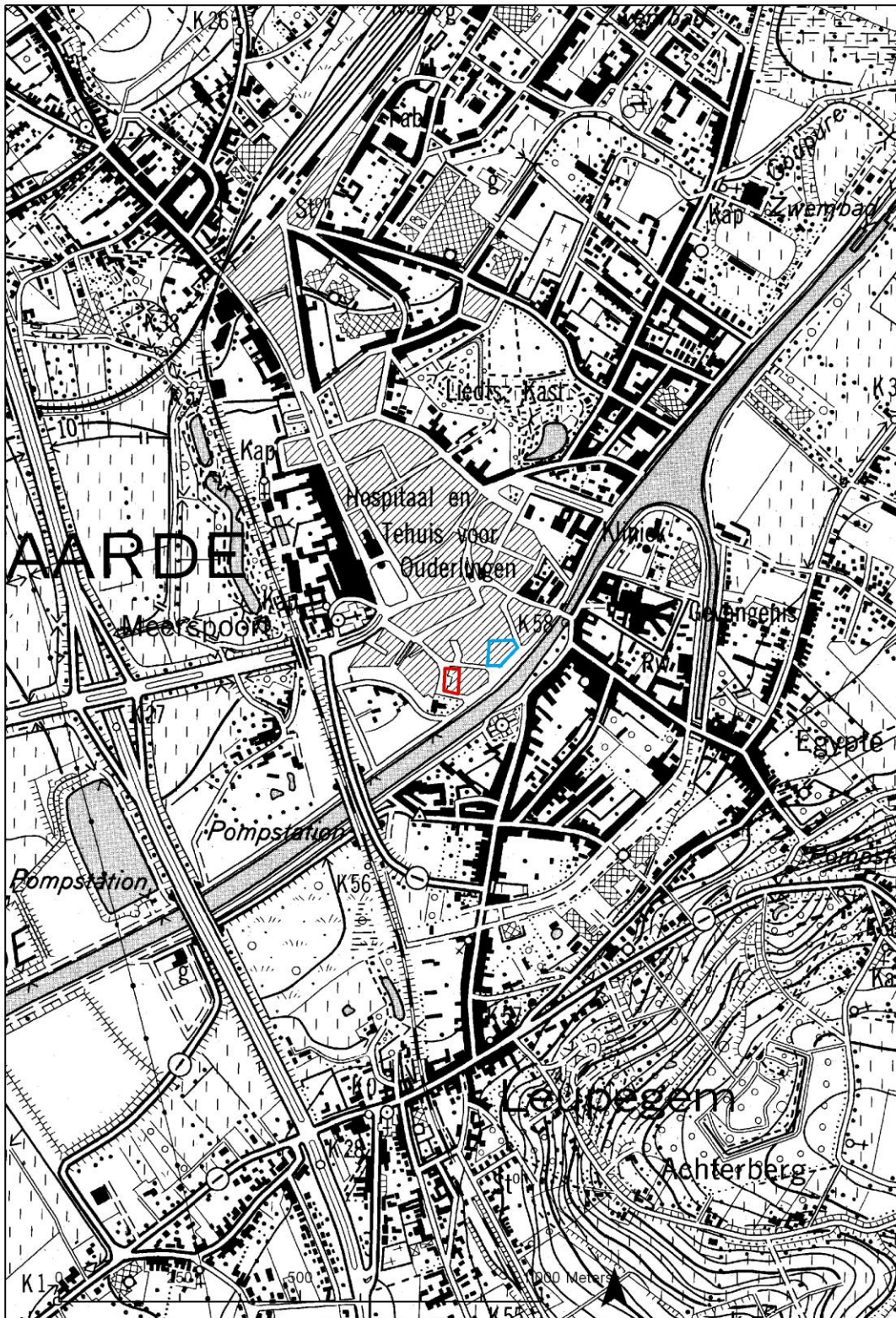
Bijkomend aandachtspunt was nagaan of er mogelijk sporen van de oudere burcht op het terrein aanwezig waren. De exacte locatie van de turris Aldenardensis, die in de verschillende discussies omtrent de ontstaansgeschiedenis van Oudenaarde een belangrijke rol speelt, is tot op heden immers niet gekend.

Midden april 2007 startte de groep Blijweert met de bouw van de Residentie Groot Begijnhof, een appartementsblok met ondergrondse parkeergarage. De bouwheer werd door de administratie R-O Vlaanderen gewezen op de zorgplicht en aangemaand archeologisch onderzoek in te passen in de werkzaamheden. Het VIOE voerde het onderzoek uit, de bouwheer stond in voor de logistieke ondersteuning. Het onderzoek werd, daar waar mogelijk, ingepast in het verloop der werken. Net als tijdens de campagne 2005 werd gepoogd een zo maximaal mogelijke registratie van de aangetroffen archeologische sporen uit te voeren.

---

¹ VIOE, Inventaris bouwkundig erfgoed , ID 27186

Figuur 2: Topografisch plan met aanduiding van de locaties 2005 - 2007

Figuur 3: Luchtfoto dd. 23 september 2005 (H. Timmerman) 1. Sint-Walburgakerk ; 2. Stadhuis ; 3. Werf Oudenaarde Kasteel 2005 ; 4. Werf Oudenaarde Kasteel 2007 ; 5. Kasteelstraat

Figuur 4: Project 2007 - Zicht op de Pamelekerk. De voorgevel van het 19de eeuwse pand, Kasteelstraat 3, diende gevrijwaard te blijven bij de bouwwerken (beschermd stadsgezicht).

3. Historische en archeologische voorkennis

3.1 Historische voorkennis

Over de ontstaansgeschiedenis van Oudenaarde vloeide al heel wat inkt. Verschillende hypothesen, voornamelijk gebaseerd op archiefbronnen en etymologie, werden uitgewerkt door historici en taalkundigen .

Het blijft evenwel nog steeds de vraag of Oudenaarde ontstond als onderdeel van een politiek-militaire strategie dan wel een organische gegroeide handelsnederzetting is.

Voor de enen betekent de burcht van Oudenaarde het begin van de nederzetting. Aan de donjon, gebouwd als tegenhanger van de burcht te Ename, wordt een belangrijke rol in de stadsgroei van Oudenaarde toegekend. De oorsprong van deze burcht moet aldus gezocht worden tussen de oprichting van de burcht van Ename en 1030, het jaar waaruit de vroegste vermelding van Oudenaarde dateert. De burcht wordt gezien als een grafelijke burcht, opgericht als uitvalsbasis voor een oostwaartse expansie van Boudewijn IV, in leen gegeven aan de heren van Oudenaarde. De kerk van Oudenaarde, opgericht voor 1031 en gewijd aan Sint Walburga, wordt hierbij beschouwd als de grafelijke burchtkerk.

Anderen stellen dan weer dat de burcht door de heren van Oudenaarde is gebouwd. Het patrocinium van de kerk zou kenmerkend zijn voor handelsnederzettingen aan stromen. Zij concluderen dat de stad ouder is en als handelsnederzetting los van de gebeurtenissen in Ename zou zijn ontstaan.

M. Van Hoecke haalt zelfs de mogelijkheid aan dat te Oudenaarde twee burchten werden gebouwd in de 11de eeuw, één in 1023 en één in 1053. Kort na de bouw van de eerste burcht duikt in 1038 Hugo, de oudst bekende heer van Oudenaarde als bezitter van de turre Aldenardensis op. Daarnaast zou er een burcht zijn gebouwd in 1053, die de graaf behield. Dit zou aldus Van Hoecke blijken uit het feit dat in die periode naast de heren van Oudenaarde er ook een burggraaf van Oudenaarde was die geen verwantschap vertoonde met de heren van Oudenaarde. Deze burggraaf had vermoedelijk enkel een militaire functie. Deze burchtgraaf komt een aantal keren voor in archiefstukken, S. Reingoti, castellani de Oldenardo in 1080, S. Reingoti, castellani in 1087 en S. Reingoti de aldenarda ca. 10887/1100. Hij is vermoedelijk te vereenzelvigen met Raingot van Gent. De middeleeuwse geschiedschrijving over twee burchten met de Vlaamse graven als bouwheren, het patronaatschap van Corbie en de burggraaf Reingot wijzen volgens Van Hoecke in de richting dat de graven van Vlaanderen, Boudewijn IV en Boudewijn V elk een burcht lieten bouwen. De eerste burcht schonk de graaf in leen aan de heren van Oudenaarde en de tweede behield hij waaraan hij een kapel liet optrekken die hij toevertrouwde aan de abdij van Corbie waarvan hijzelf voogd was.

Voor de locatie van de grafelijke burcht wordt gekeken naar het Steen van Engeland in de buurt van het hospitaal. De naamgeving ervan zou verwijzen naar het huwelijk van Mathilde, dochter van Boudewijn V met Willem de Veroveraar , die in 1066 Engeland veroverde.³

De eerste stelling lijkt het meest waarschijnlijk. Het ontstaan van Oudenaarde kan gezien worden in een politiek-militaire strategie. Handelsmotieven speelden vermoedelijk pas later mee.

Volgens de meeste historici kreeg Oudenaarde als handelsplaats pas een belang met het verdwijnen van de stedelijke ontwikkeling van Ename en de verplaatsing van het Enaamse handelsgebeuren naar Oudenaarde ⁴.

Of de oudste burcht voor 1034 gebouwd werd valt op basis van de historische bronnen evenwel niet te achterhalen. De turre Aldenardensis werd voor het eerst vermeld in een charter van 1064, waarin Arnulf I van Oudenaarde, als bezitter van de "turre" van Oudenaarde, door Boudewijn V werd aangesteld tot ondervoogd van de abdij van Ename.

Galbert van Brugge, vermeld naar aanleiding van een gebeurtenis die plaats greep op 1 mei 1127 in zijn dagboek de " turrim lapideam" - de stenen toren.

De baronnen van Pamele lieten een nieuw kasteel optrekken en de oude turre Aldenardensis afbreken in 1260.⁵

---

³ Van Hoecke 2005: 44-45

⁴ G. Berings, 1989, 99 – 116.

Gesteld wordt dat deze donjon in de 13de eeuw vervangen werd door een trapeziumvormig kasteel met uitspringende torens ⁶. Onder impuls van Filips August brak bij het begin van de dertiende eeuw immers een nieuwe bouwconceptie door. De voornaamste kenmerken hiervan zijn een geometrische plattegrond, flanken en toegang versterkt door uitspringende torens, een open binnenkoer en gebouwen die tegen de weermuur aanleunen. Al deze kenmerken treffen we aan bij de talrijke voorstellingen van het kasteel, zij het dat deze voorstellingen allen van latere datum zijn.

Figuur 5: De kaart van Van Deventer (ca. 1560) geeft een beeld van de laat-middeleeuwse stadsplattegrond

Uit het renteboekje van het hospitaal van Oudenaarde blijkt dat een zekere Adam gezegd Mochanus een rente van 10 s. aan het hospitaal schonk gevestigd op twee huizen en erven in de Borg, waarop Arnulf, heer van Oudenaarde, slotgraven en muren liet maken. *”Dominus arnoldus dictus de aldenardo x. Sol. Annuaratim ad natale quos dedit hospitali adam dictus monachus supra duas mansuras iacentes in castro in quibus dominus arnoldus fecit sibi fossatum et murum (f°3r°)”* Deze schenking dateert van kort voor 1272. De vermelde heer van Oudenaarde moet Arnulf IV geweest zijn (+ voor 1242), die vanaf 1226 heer van Pamele gezegd heer van Oudenaarde werd genoemd. Diens zoon, Jan heer van Paemele (+1293/1294), gezegd van Oudenaarde liet er een kapel bouwen.

Bij P. Van Butsele lezen we dat op 18 april 1374 een deel van het kasteel uitbrandde waarna het terug heropgebouwd en sierlijker gemaakt werd ⁷.

Vast staat dat uit de rekeningen van heer Jan van Oudenaarde blijkt dat het kasteel grondig verbouwd is tussen 1373 en 1378 ⁸.

Het merendeel van de geschreven bronnen en figuratieve kaarten, bewaard in het stadsarchief te Oudenaarde, zijn echter van postmiddeleeuwse datum.

Zo is er sprake van een moord in 1547 ⁹, van zekere Joris Aelgoet die in 1562 in het kasteel gevangen zit ¹⁰ en is er een inventaris terug te vinden van al hetgene aangetroffen werd in het kasteel van de baron van Pamele, den 20 augustus 1577 ¹¹.

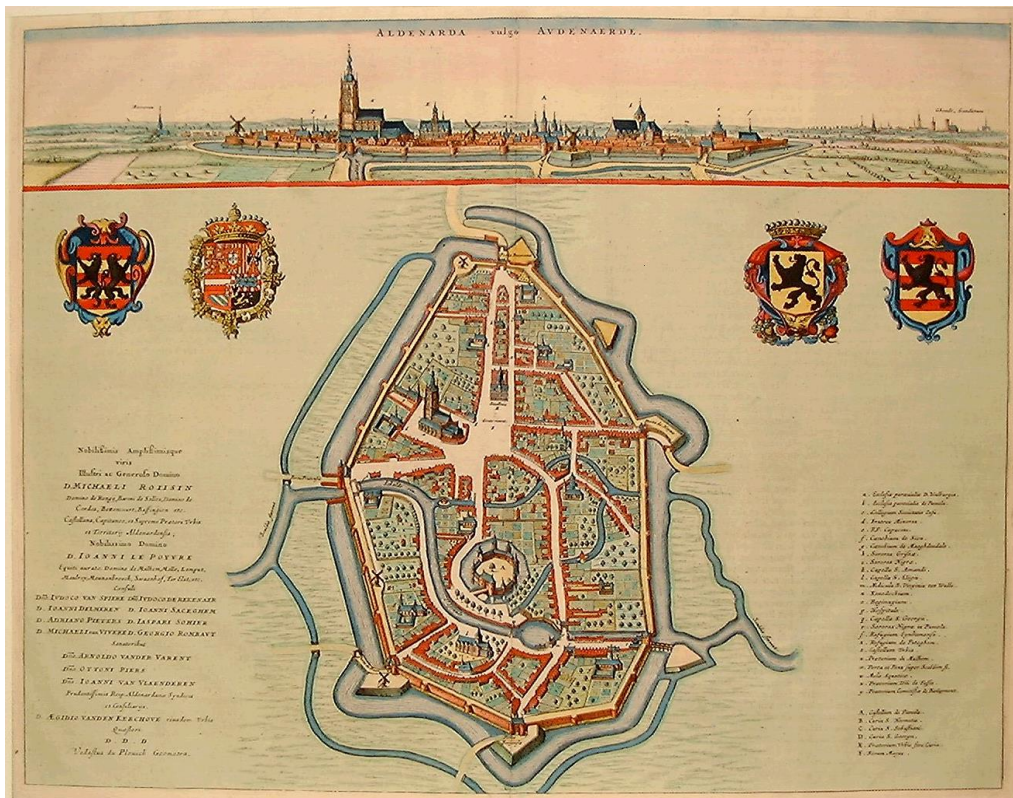
⁵Van Hoecke K, 2005: Het ontstaan van Oudenaarde in het licht van laat-Middeleeuwse bronnen, in *Handelingen van de geschied- en oudheidkundige Kring van Oudenaarde*, 45-46.

⁶ Callebaut, D., Van Der Plaetsen, P. & Decock, W. 1985

⁷ Van Butsele, P., 1985, p.68 – evenwel zonder bronvermelding.

⁸ Thoen E., 1985, p. 128

⁹ Stadsarchief Oudenaarde, nr. 1459

Figuur 6: 17de eeuwse kaart - J. Bleau

Figuur 7: Kaart Du Plouich met voorstelling van het kasteel

¹⁰ Stadsarchief Oudenaarde, nr. 665

¹¹ Stadsarchief Oudenaarde, nr. 889.116

Het grootste aantal documenten dateert uit de 17de en 18de eeuw .

Documenten betreffende herstellingen aan het kasteel (1678)¹² en betreffende de huur betaald door de stad voor het logeren van belangrijke functionarissen (1667-1684)¹³ wijzen erop dat het kasteel in het derde kwart van de 17de eeuw nog steeds onderhouden werd.

Een zwaar Frans bombardement anno 1684 brengt het kasteel evenwel ernstige schade toe en het kasteel vervalt in de 18de eeuw compleet in ruïne.

In de “Chronycke van Vlaenderen” staat het als volgt vermeld *“Het casteel van de Baron van Pamele had geen gelijckenis van gebouw. De boomen waeren uyt de aerde geheven door de vermaeckende bomben en vuurballen. Geheel Pamele was overhoop.*

Door het geweldig vermaeken van de bomben waeren de vesten van ’t Casteel uytgemergelt, en nu had de Schelde aldaer haren invloedt genomen”

Na deze belegering raakte het kasteel compleet in verval. Een voorstelling van deze situatie zien we bij de maquette van Nézot (Figuur 8 en Figuur 9).

Figuur 8: Maquette van de Franse militaire ingenieurs met kasteel in ruïne.

---

¹² Stadsarchief Oudenaarde , nr. 889.118

¹³ Stadsarchief Oudenaarde , nr. 889.120.1
Stadsarchief Oudenaarde , nr. 889.120.3

Figuur 9: Details van de maquette

In de rekeningen van de baronie van Pamele kunnen we lezen dat Jean Roos en Pierre Jean Aelgoet in 1784 betaald werden om oude baksteen van het kasteel naar de Paemelmeersch te brengen om er een brug te bouwen¹⁴. In 1786 werd het kasteel volledig gesloopt en het terrein werd verkaveld. De Prins van Gavere diende toen immers een rekest in om delen van de site van het Oud kasteel van Pamele te mogen verkopen. Hij was van oordeel dat de verkoop van de gronden het publiek belang zou ten goede komen omdat het bouwmogelijkheden voor nieuwe huizen en handelsplaatsen zou opleveren¹⁵.

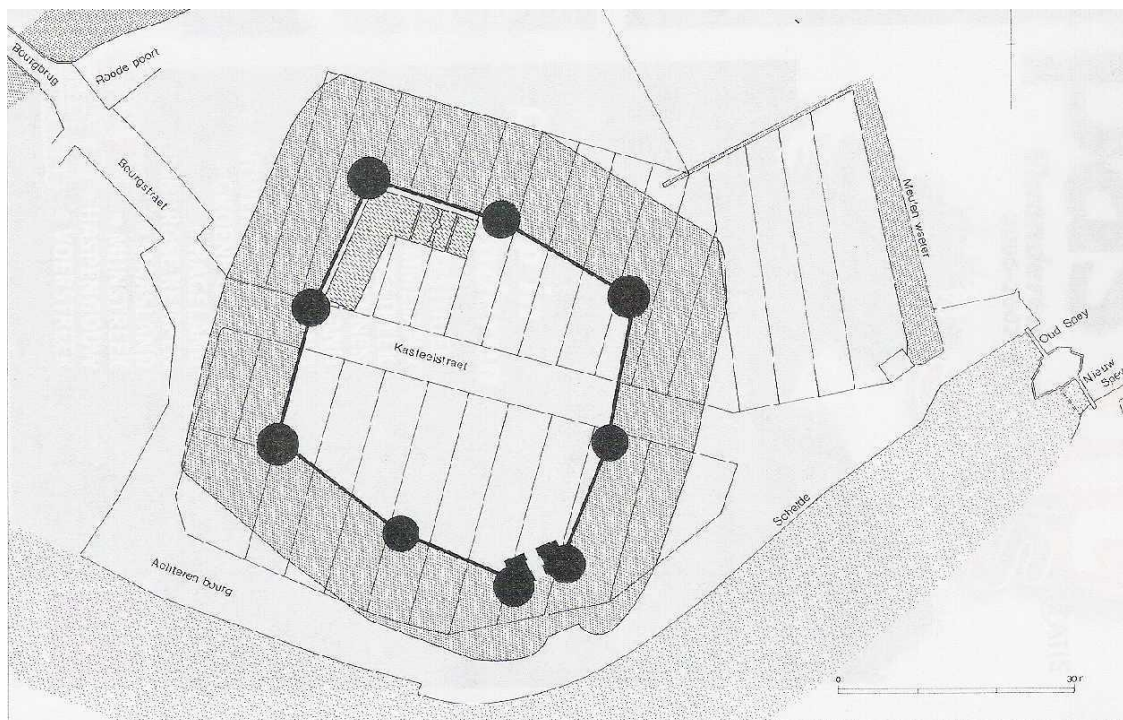
Het verkavelingsplan dat naar aanleiding hiervan werd opgemaakt toont niet enkel de nieuwe percelen maar ook de plattegrond van het voormalige kasteel.

In het huisgeldboek van de stad van 1787 staan een aantal kopers van de nieuwe percelen vermeld¹⁶.

"Huisgelt boeck der stadt ende vrijhede van Audenaerde " - 1787

"Opnemijnghe der vercochte gronden van het audt casteel van den Baron van Paemel"

Eigenaars Sr Anthone Vanden Hende 25 roeden - Joannes Bonte 13 roeden - Jacobus Matthijs 18,5 roeden - Johannes De Lepeleere 19 roeden - Sr Judocus Minnaert 38 3/8 roeden - Albertus Van Loo 22 roeden - Sr. Joannes Jacobus Avick 26 roeden - Sr. Ambrosius Ronsse 14 1/4 roeden - Heer Emmanuel Bauwens 123 7/8 roeden - Heer ende meester Eugenius Hubertus De smet 134 3/8 roeden - Heer ende meester Judocus Vanderdonckt 65 5/8 roeden - Sr. Antone Van Risseghem 11 1/4 roeden .

Figuur 10: Kadastraal plan van de 18de eeuwse verkaveling van het kasteeldomein

¹⁴ Stadsarchief Oudenaarde , nr. 889/94

¹⁵ Stadsarchief Oudenaarde , nr. 889.144

¹⁶ Stadsarchief Oudenaarde , nr. 602.23

3.2 Archeologische voorkennis

In 1984 werd in de tuin van het voormalige rust- en verzorgingstehuis H. Familie een proefsleuvenonderzoek gevoerd. Bij dit onderzoek werd enkel de kasteelgracht aangesneden en archaeologica verzameld daterend van de dertiende tot de twintigste eeuw ¹⁷.

In 1996 meldde dhr. De Wilde het aantreffen van een natuurstenen muur bij bouwwerken in de tuin van Kasteelstraat 16. ¹⁸ Gezien de locatie betrof het hier vermoedelijk een deel van de sluitmuur van het kasteel.¹⁹

---

¹⁷ Callebaut, D., Van Der Plaetsen, P. & Decock, W. 1985

¹⁸ VIOE, Bouwkundig Inventaris - ID 27184

¹⁹ Foto's archief VIOE

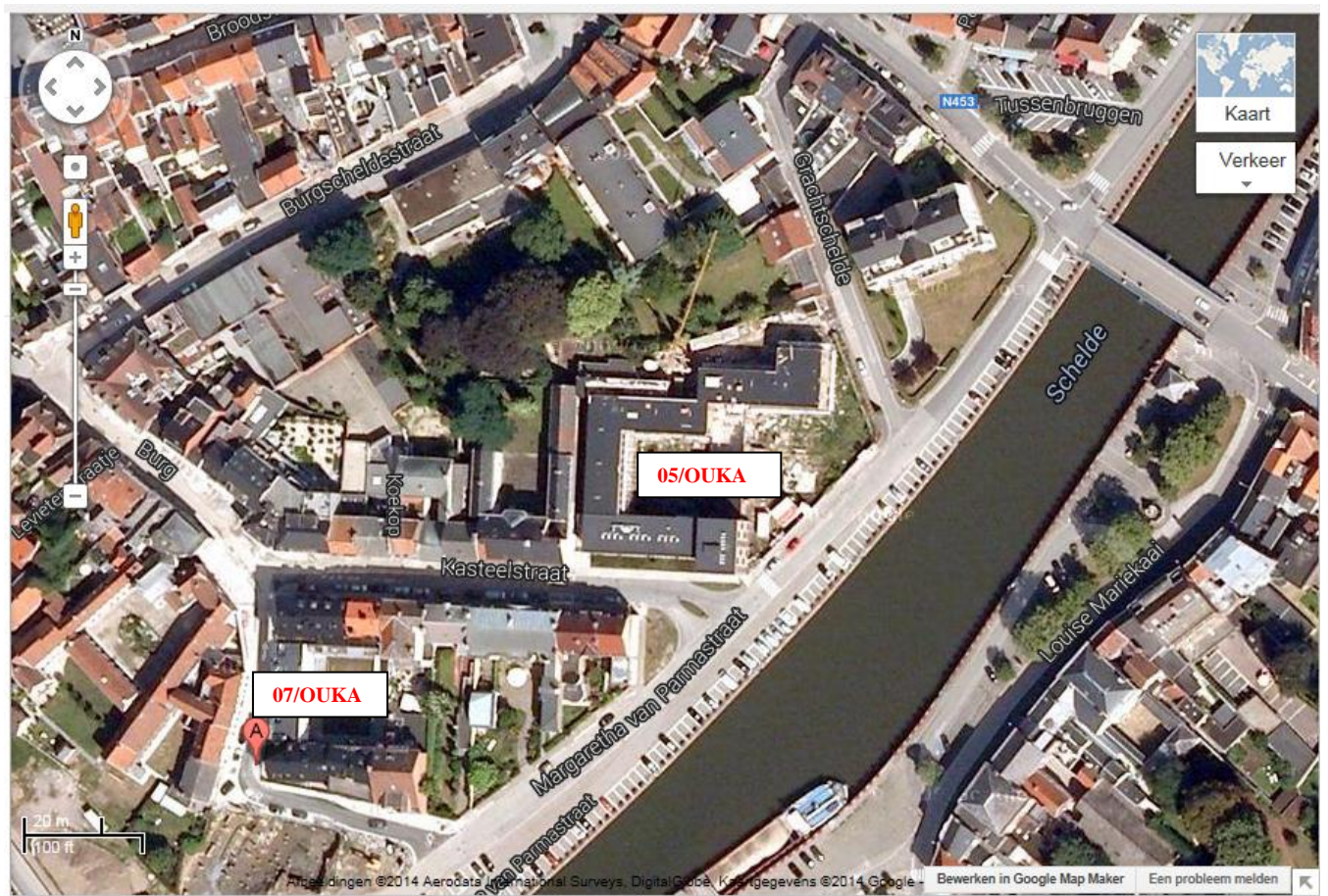
4. Archeologische waarnemingen 2005-2007

Naar aanleiding van 2 nieuwbouwprojecten werd in 2005 en 2007 archeologisch onderzoek uitgevoerd in de Kasteelstraat te Oudenaarde (Figuur 11).

In 2005 werd een onderzoek uitgevoerd op de hoek van de Margaretha Van Parmastraat en de Kasteelstraat naar aanleiding van de afbraak van het voormalige klooster en de bouw van het nieuwe Woon- en Zorgcentrum Heilig Hart, campus Kloosterhof Pamele.

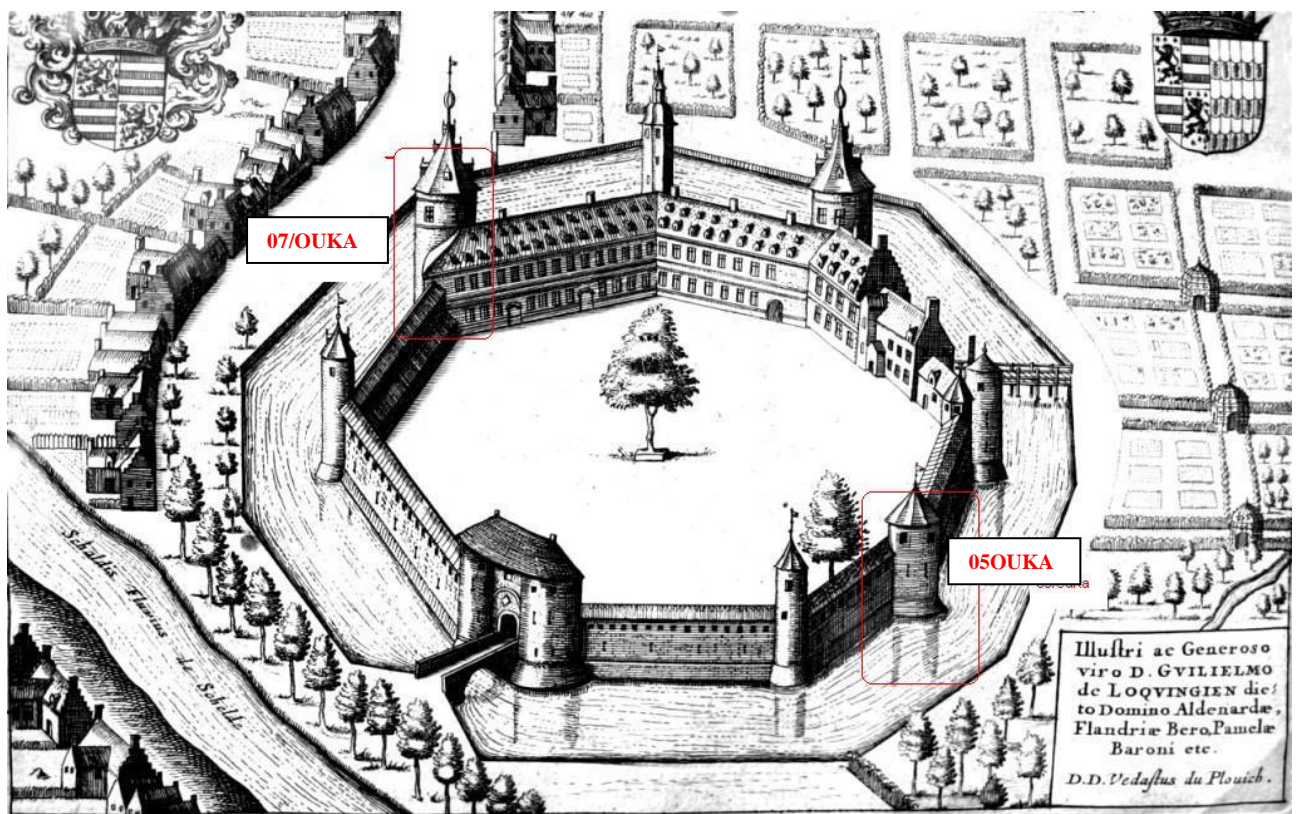
Gedurende maanden augustus en september 2005 werd de fundering in Doornikse kalksteen van één van de uitspringende torens en een stukje van de afsluitende weermuur vrijgelegd. De bewaarde restanten van de torenfundering bevonden zich op 2 meter onder het huidige oppervlak. Sporen van vloerniveaus (op het kelderniveau na), van opstand of van het oorspronkelijke maaiveld ontbreken volledig.

Het onderzoek in 2007 kaderde in het nieuwbouwproject op de hoek van de Kasteelstraat, Achterburg en Jan Zonder Vreesstraat.

Figuur 11 Aanduiding van de locaties tijdens de campagnes van 2005 en 2007 (Google maps 2014)

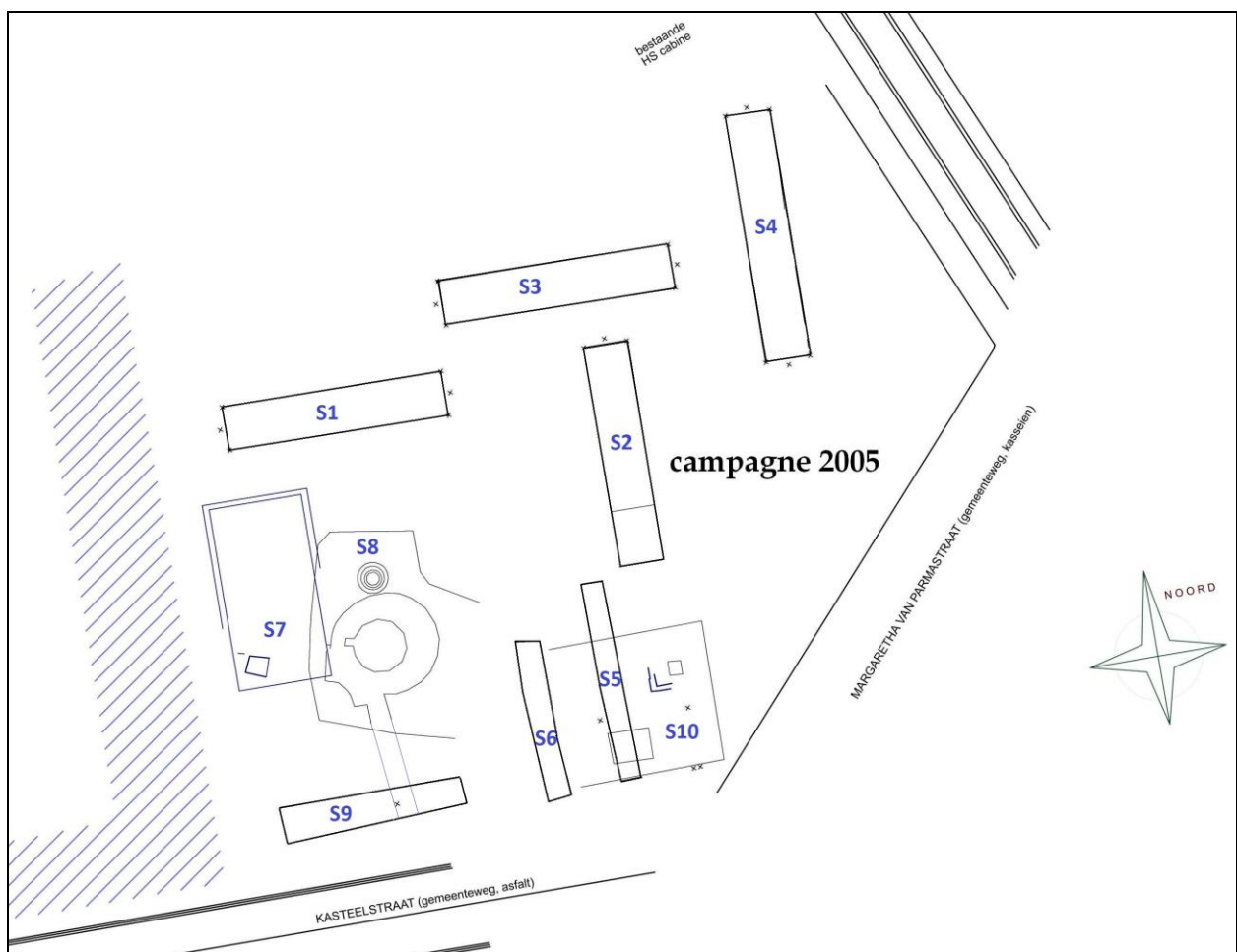

Figuur 12: Aanduiding van de twee campagnes op het stadsplan van Sanderus (Flandria Illustrata, 1641 - 1644)

4.1 Opgravingscampagne 2005

Naar aanleiding van de afbraak van het 19de eeuwse klooster en rusthuis H. Familie ²⁰ en het daaropvolgende nieuwbouwproject, werd het terrein op de hoek van de Kasteelstraat en de Margaretha Van Parmastraat (Oudenaarde) langsheen de Schelde, archeologisch onderzocht. Het onderzoek had tot doel de vrijkomende funderingen van het dertiende eeuwse kasteel te registreren, de gracht omheen het kasteel te lokaliseren en de zone buiten de gracht aan een verkennend onderzoek te onderwerpen. Het was ook de bedoeling te controleren of er mogelijk sporen van de oudere burcht op het terrein aanwezig waren.

In eerste instantie werden zes verkennende sleuven (Figuur 13: S1-S6) gegraven buiten de bestaande gebouwen. Vervolgens werd, na de afbraak van de gebouwen, een bijkomende sleuf (Figuur 13: S9) gegraven en werd de uitgraving van de bestaande kelder (Figuur 13: S7 – S8) en de uitgraving van de toekomstige kelder met liftschacht (Figuur 13: S10) opgevolgd. Het ontbreken van bemaling en de hoge concentratie aan oppervlaktewater in het puinpakket in de omliggende gracht bemoeilijkte de werken enigszins.

Figuur 13: Aanduiding van de verschillende sleuven op de hoek van de Kasteelstraat en de Margaretha van Parmastraat

²⁰ Inventaris bouwkundig erfgoed, ID 27186

Sleuf 1

In sleuf 1 zijn naast de fundering van het 19de eeuwse kloostergebouw ook de gracht omheen het kasteel en een kuil buiten de gracht aangesneden. Al deze sporen situeren zich in de late middeleeuwen en post-middeleeuwen (Figuur 14).

	Context	Voornaamste vondstcategorieën	Datering ²¹
1	Sleuf 1 - Alluviale klei		
2	Sleuf 1 - Kuil pre - bruine laag	Geglazuurd aardewerk, grijs aardewerk, sikkkel, drinkkan (1475 - 1550), dierlijk bot	Late ME, late 15de eeuw
3	Sleuf 1 - Bruine laag met bs- en mortelstippen	Steengoed, grijs en geglazuurd aardewerk; dierlijk bot	Late - Post -ME / late 15de - vroege 16de E
4	Sleuf 1 - Puinpakket - afbraak kasteel	Geglazuurd aardewerk, tegels , Fe, dierlijk bot	Laatste kwart 18de eeuw - ca. 1785
5	Sleuf 1 - Ophoging post gracht	Grijs, geglazuurd aardewerk, tegel, dierlijk bot	Eind 18de - begin 19de eeuw
	Sleuf 1 - Recente vergravingen , vullingen		19de - 20 ste eeuw
6	Sleuf 1 - Tuinlaag		20 ste eeuw

Tabel 1 Sleuf 1aangetroffen contexten en datering

Figuur 14: Zicht op Oostprofiel en Zuidprofiel van sleuf 1

1. Alluviale klei
2. Kuil - Late 15de eeuw
3. Ophoging - Late 15de – vroege 16de eeuw
4. Demping gracht met bouwpuin - laatste kwart 18de eeuw
5. Ophoging terrein - eind 18de – begin 19^e eeuw
6. Tuinlaag - 20ste eeuw

²¹ Op basis van determinatie ceramiek door K. De Grootte

Sleuven 2 – 3 – 4 – 5 – en 6

De sleuven 2, 3 en 4 bevonden zich buiten de kasteelgracht. De sleuven 5 en 6 bevonden zich in kasteelgracht. De sleuven 2 t.e.m. 6 leverden weinig bijkomende informatie op.

Figuur 15 : W-profiel sleuf 2

Figuur 16a Sleuf 5 - 16 b Sleuf 6 De situering van de kasteelgracht wordt onmiddellijk duidelijk bij de afgraving daar de puinrijke vulling onmiddellijk onderstroomt

Sleuf 7

Eén van de stiepen van de weergang doorsneed een aantal kleiige lenzen (Figuur 17, 17, Figuur 18, Figuur 19). De lenzen bevatten een paar scherven grijs en roodbeschilderd aardewerk. Deze wijzen erop dat deze pakketten in de 12de eeuw te dateren zijn. Deze lens vormt het oudste spoor dat op deze locatie werd aangesneden.

De C-14 analyse, uitgevoerd op een tibia (scheenbeen) van varken (05/OUKA/74a) resulteerde in een datering 900 $\pm$ 25 BP. Deze gegevens geven aan dat de locatie duidelijk in gebruik was op het eind van de 11de, begin 12de eeuw.

Figuur 17 Stiep in sleuf 7 en deel van de fundering van de afsluitmuur

Figuur 18 Oudste lenzen in sleuf 7

Figuur 19 Oudste lenzen in W-profiel die doorsneden worden door de stiep

Sleuf 8

In sleuf 8 kwam een indrukwekkende funderingsopbouw van één van de kasteeltorens tevoorschijn. De basis van de fundering bestond uit dicht tegen elkaar ingeslagen aangepunte houten stammetjes. Deze paaltjes, vervaardigd uit Els²², waren zo'n 60 à 70 cm lang. Deze houtsoort werd in hoofdzaak gebruikt voor constructies onder de grondwatertafel.

Een C-14 analyse van één van deze paaltjes (05OuKa2041 – KIK 4874) geeft als resultaat 835 +- 25 BP. (1ste helft 12de Eeuw) (Figuur 20).

RESULT C-14 KIA - 36239 (05/OUKA2041) hout ²³ : 835 +- 25 BP
68,2 % probability 1175 AD (66,4 %) 1240 AD 1245 AD (1,8 %) 1255 AD
95,4 % probability 1160 AD (95,4 %) 1260 AD

Figuur 20 Resultaten C-14 analyse houten paaltje

Op de paaltjes werden grote platen uit Doornikse kalksteen gelegd, zo'n 5 lagen dik, waarop de torenfundering verder werd opgebouwd.

De zeer natte alluviale ondergrond vormde de aanleiding voor een dergelijke constructie.

De torenfundering meet 10 meter in diameter (buitendiameter). De muurdikte is asymmetrisch en varieert van 2 meter aan de kasteelzijde tot 3 meter aan de grachtzijde. Binnenin de toren gebeurde de opbouw met regelmatig gekapte blokken uit Doornikse kalksteen, aan de buitenzijde door middel van grote platen in Doornikse kalksteen. In de westzijde van de torenfundering was een trap uitgewerkt waarvan slechts de onderste drie treden bewaard bleven.

Het vloerniveau in de kelder bestond uit schuin naast elkaar geplaatste Doornikse blokken. In dit vloerniveau waren twee kuilen uitgegraven. Daarboven konden twee vrij horizontale lenzen worden onderscheiden. Een eerste vrij zandige lens met daarbovenop een eerder kleiige, sterk houtskoolrijke lens. Opvallend zijn de massaal aanwezige, grote stukken houtskool in deze context.

De hoge grondwaterstand en vooral de toevoer van oppervlaktewater via de losse puinvulling in de omliggende gracht bemoeilijkten de opgraving aanzienlijk. Er werd dan ook voor geopteerd om de afvalstoffen die in de kelder van de toren aangetroffen werden, in kleine afzonderlijke zones te recupereren en de kuilen per niveau van 10 cm. Deze lagen werden integraal uitgezeefd op 5 en 2,5 mm (zie bijlage 7.1.3).

Op deze manier werd getracht de verschillende structuren en lagen duidelijk van elkaar te onderscheiden (

Figuur 21).

Bij de uiteindelijke verwerking van de verschillende spoornummers bleek evenwel dat het materiaal dat in beide kuilen en afdekkende lagen werd verzameld allemaal aan elkaar te linken was en het om één grote dump van materiaal in natte context ging.

²² Determinatie en informatie K. Deforce, VIOE.

²³ Verkeerdelijk bij Radiocarbondating Report als 07/OUKA2041 vermeld

05/OUKA/2005																							
Kuil 2					Torenvloer										Kuil 1								
206a	205a	182a	180	181	181a	181b	181c	179	202a	202b	202c	202d	211	150	219	153	155	242	219				
	205b							217	154	156	151	138	138a					222	224	224a	223		
206b	205c							163	264									220	224b	159	159a	139	
206c	205d																	163a	134	134a	224c		
206d	205e																	162	163b	224d	136	136a	159b
206e	205f																				137	140	
206f	205g																				164		
	205h																				170		
																					171a	171b	
Laag met houtskoolbrokken																							
Overgang naar blauwgrijs																							
Blauwgrijs																							

Tabel 2 Stratigrafische weergave van de verschillende lagen en contexten en de bijhorende vondstnummers

Naast heel wat gefragmenteerde ceramiek, in hoofdzaak grijs aardewerk, in combinatie met hoogversierd aardewerk en proto-steengoed, bevatten deze lenzen ook een 22-tal munten (Bijlage 7.1.4), 16 dobbelsteentjes (Figuur 25), bot en visresten. Het onderzoek van de ceramiek (Figuur. 21) werd opgenomen in het doctoraat van Koen De Groote²⁴.

Het materiaal uit deze lenzen is te dateren in de 13de tot laatste kwart 14de eeuw²⁵ en lijkt te verwijzen naar de oudste gebruiksfase van het kasteel. De laag zelf kwam vermoedelijk tot stand in het laatste kwart van de 14de eeuw. Uit de rekeningen van heer Jan Van Oudenaarde blijkt dat het kasteel verbouwd is tussen 1373 en 1378. Mogelijks is de totstandkoming van het afvalpakket te linken aan een opruiming uit die periode²⁶.

Figuur 21 Ceramiek, grijs en hoogversierd aardewerk

²⁴ K. De Groote, 2008

²⁵ De Groote, 2008, 72-73

²⁶ Thoen, 1985.

Figuur 22 Dubbele Groot Lodewijk Van Maele 1346 -1384 (05OUKA222)

Figuur 23 Gezichtje in glas (05OUKA206b)

Figuur 24 Spiegeldoosje, voor- en achterzijde (05OUKA139)

05OUKA203

05OUKA 139

05OUKA153

05OUKA183

05OUKA202d

05OUKA70

05OUKA206d

05OUKA206e

05OUKA205f

05OUKA205d

05OUKA136

05OUKA181a

05OUKA181b

Figuur 25 Dobbelsteentjes aangetroffen in het afvalpakket dat dateert uit het derde kwart van de 14de eeuw

Het daaropvolgende sterk humeuze afvalpakket vertoont een accumulatie aan materiaal centraal in de toren, met verspreid heel wat kriskras door elkaar liggende houten planken. Het vondstengamma (geglazuurd aardewerk, een aantal munten, talrijke steengoedpijpjes ...) situeert dit pakket in de 17de eeuw. Deze afvallaag lijkt eerder te linken aan een fase waarin de onderzochte kasteeltoren reeds in verregaand verval was.

Figuur 26 Pijpjes in 17de eeus afvalpakket

05OUKA177 Schelling , Filips IV 1645

05OUKA182 Oord, Filips IV, Brussel 1647

05OUKA183 Oord, Filips IV 1638

Figuur 27 Munten in 17de eeus afvalpakket

In de hoek van de torenfundering en de afsluitende muur werd stortkoker met stortgat van 1 meter op 0,50 meter aangetroffen. Deze koker gaf uit in de gracht door middel van een kleine vierkant uitgewerkte opening onderaan in de muur. Deze stortkoker bevatte naast ceramisch materiaal waaronder 2 volledige wasbekkens, één in grijs aardewerk, één in geglaazuurd aardewerk te situeren in de 15de eeuw. Ook een sterk organische lens (bijna 'venige' lens), boordevol zaden en vruchten werd in staal genomen.

Sleuf 9

In sleuf 9 werd de afsluitende muur geregistreerd.

Sleuf 10

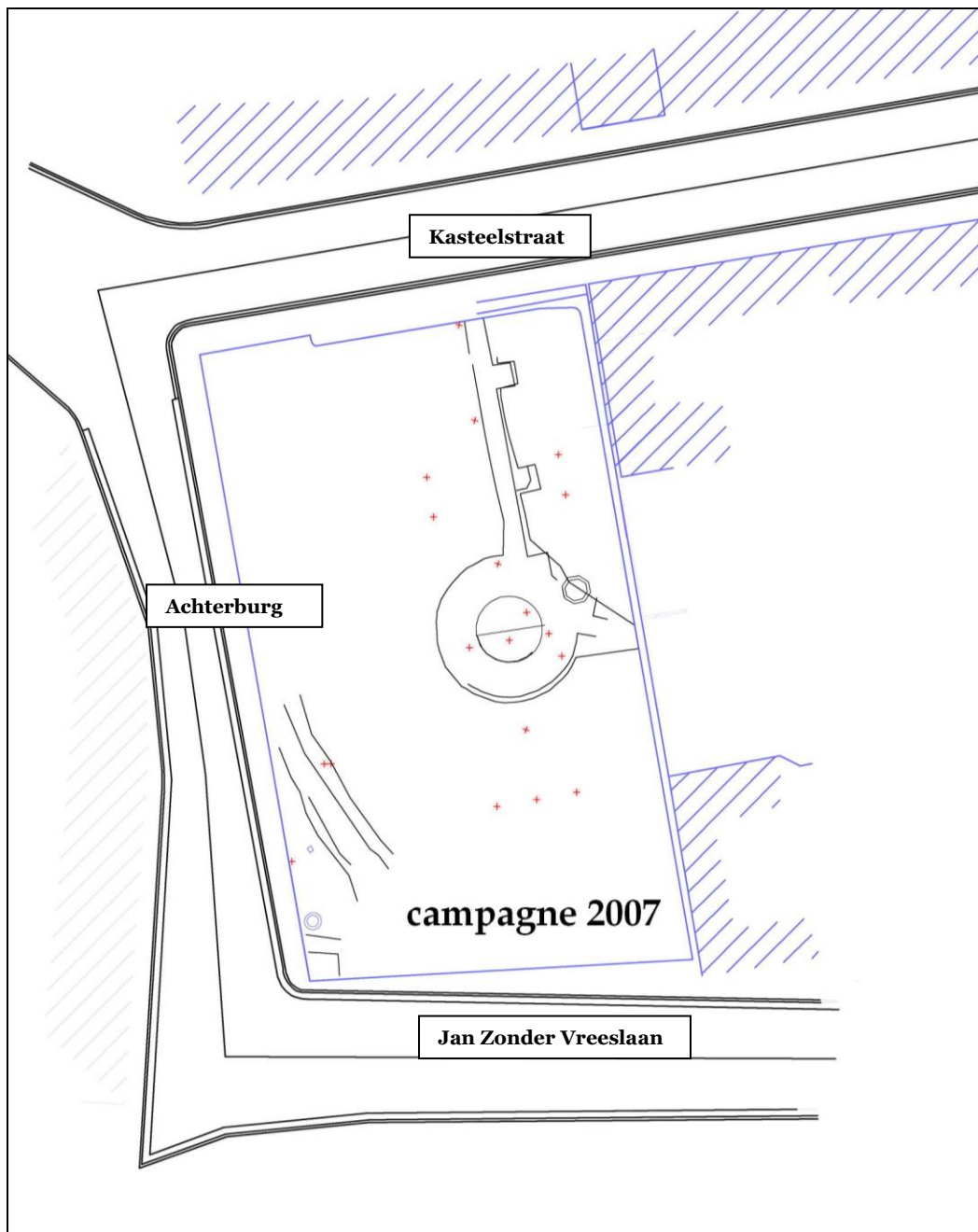
Ten zuiden van de toren werd de buitengrens van de omliggende gracht aangesneden. In de vulling van deze gracht werd ondermeer een mortierkogel aangetroffen. De mortierkogel is vervaardigd in gietijzer, heeft een diameter van 30 centimeter, en weegt om en bij de 100 kg (Figuur 28) .

Figuur 28 Mortierkogel aangetroffen in kasteelgracht

4.2 Opgravingscampagne 2007

In 2007 werden na de sloop van de bestaande gebouwen op de hoek van de Kasteelstraat, Achterburg en Jan Zonder Vreesstraat een drietal verkennende sleuven getrokken. Daaruit bleek dat de bovenste niveaus danig verstoord waren. Dit was enerzijds te wijten aan de bouwactiviteiten die er in de 18de -19de en 20ste eeuw plaatsvonden, anderzijds aan de afbraak van deze gebouwen die de werken voorafgingen. Vervolgens werd overgegaan tot het plaatsen van de palenwanden en het machinaal afgraven van de noordoosthoek van het terrein tot op het niveau van de leesbare sporen, ca. -1,50 m ten opzichte van het huidig maaiveld. Bijkomend probleem was een mazoutvervuiling die de grondbemaling bemoeilijkte. In een eerste fase werd gefocust op de zone waar de funderingen van het kasteel bewaard bleven. Later werd het volledige terrein afgegraven tot - 4,50 meter ten opzichte van het huidig maaiveld.

Figuur 29: Locatie van de projectgebied OUKA2007 - Opmeting J. Van Laecke (VIOE)

De oudste sporen

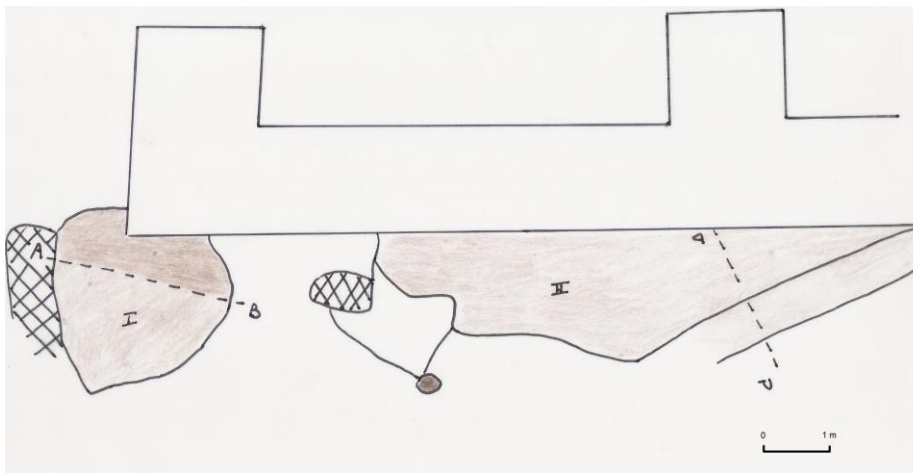
Verspreid over het terrein werden 4 grote houten palen aangetroffen. Dendrochronologisch onderzoek door K. Haneca maakte duidelijk dat het gaat om eikenhouten palen waarvan de vellingsdatum te situeren is tussen 1016 AD en 1041 AD²⁷.

Op het terrein werden twee kuilen aangetroffen. De kuilen 1 en 2 bevinden zich in dezelfde sector. De beide kuilen met sterk humeuze vulling worden doorsneden door de doornikse kalksteenfundering van het kasteel

Wel zijn vorm en vullingsopbouw van beide kuilen verschillend.

Kuil 1 lijkt na uitgraving in eerste instantie een snelle dichtwerping te kennen, waarna er zich vervolgens een vrij homogene sterk organische vulling ontwikkelde.

Kuil 2, eerder langwerpiger van vorm, lijkt een langzamere, geleidelijke opvulling gehad te hebben gekenmerkt door een sterk geleidelijke opbouw, ook wel humeus.

Figuur 30 Kuilen doorsneden door funderingsmuur van het kasteel

Kuil 1

De vulling van deze eerder ronde kuil (Figuur 30 en 31) bestaat uit onderaan een grof gevlekte vulling met humeuze verspitte lensjes (Figuur 33 en Figuur 34, laag 3) (snelle dichtwerping?) en bovenaan een compacte, vrij homogene, sterk organische laag (Figuur 33 en Figuur 34, laag 4). Het is uit deze laatste laag dat het zeefstaal genomen werd. De vulling bevat quasi geen ceramiek op een paar grijze en sporadisch aanwezige wandscherfjes na, en veel dierlijk bot (ook vis) (handverzameld en uitgezeefd). Verder vruchten (5 mm uitgepikt), houtskool, hout en coprolieten (?)

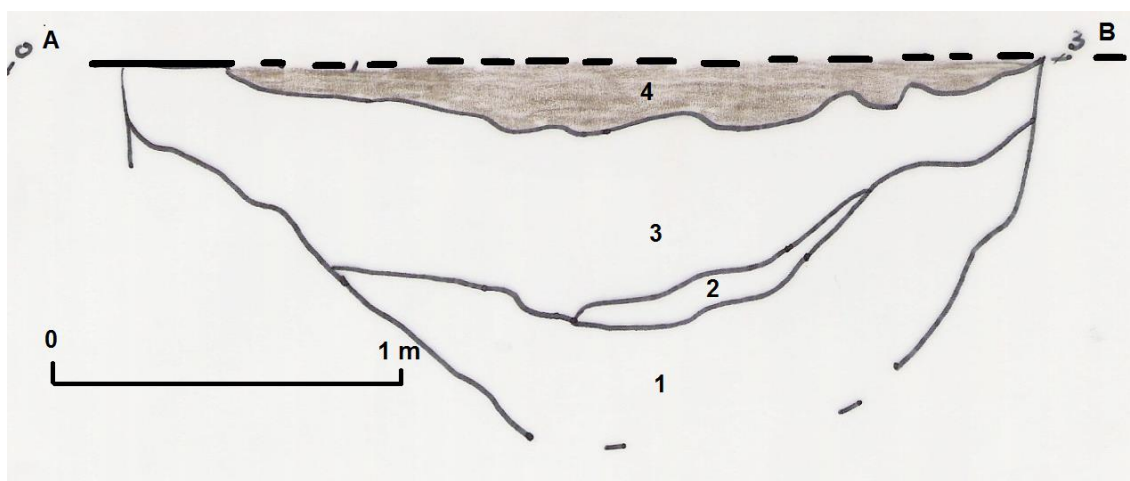
Figuur 31 Kuil 1

²⁷ Haneca 2009, Rapport VIOE / Dendro/0010

De C-14 analyse van het schouderblad van een jong varken (proximaal – onvolgroeid)²⁸ situeert de vulling van de kuil met de meeste waarschijnlijkheid tussen 1150 en 1260.

RESULT
KIA-36262 (07/OUKA/49) : 855 ± 25 BP
C/N = 3,2, C% = -20.40 N % = 5,10
68,2 % probability
1165 (68,2 %) 1215 AD
95,4 % probability
1050 AD (3,4 %) 1080 AD
1150 AD (92,0 %) 1260 AD

Figuur 32 C-14 resultaten kuil 1

Figuur 33 Coupe A-B , kuil 1

Figuur 34 Detail figuur 33, laag 3 en 4

²⁸ Determinatie A. Lentacker

Kuil 1 – Coupe A-B	
Laag 1	07OUKA65
Laag 3	07/OUKA66
Laag 4	07OUKA48 – 07OUKA49

Figuur 35 Kuil 1, corresponderende vondstnummers

Voorlopig wordt deze kuil geïnterpreteerd als beerkuil.

Deze kuil wordt gesneden door de doornikse kalksteenfundering van het kasteel.

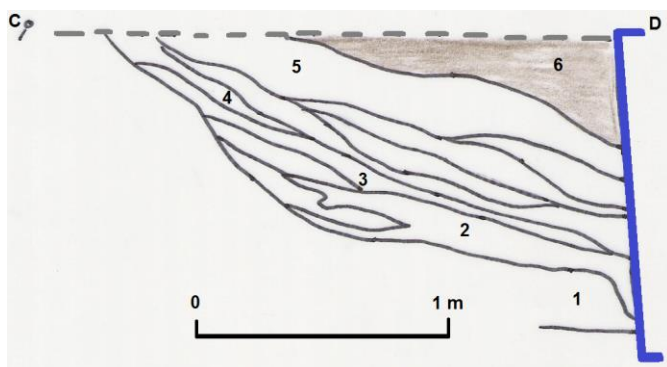
Het lijkt erop dat in de ophoging intra-muros ook verspitte brokken zitten die mogelijk afkomstig zijn van deze kuilvulling (sterk humeuze vlekken in ophoging).

Kuil 2

De vulling van kuil 2 bestaat uit talrijke lenzen en is sterk gelaagd hetgeen aan een eerder geleidelijke vulling doet denken (Figuur 36 en 37). Wel is het net als kuil 1 een vrij humeuze vulling. Ook in deze kuil werd enkel grijs aardewerk aangetroffen. Stratigrafisch is ook deze kuil ouder dan de fundering in Doornikse kalksteen.

Figuur 36 Kuil 2

Figuur 37 Kuil 2, coupe C-D

Kuil 2 Coupe C-D	
Laag 1	07OUKA56
Laag 2	07OUKA51 – 07OUKA55
Laag 3	07OUKA57
Laag 4	07OUKA75
Laag 5	07OUKA50 – (07OUKA53)
Laag 6	07OUKA52 – (07OUKA53)

Figuur 38 Kuil 2 lagen met corresponderende vondstnummers

Constructieniveaus- ophogingspaketten

Er werden een reeks ophogingen en constructieniveaus geregistreerd aan de binnenzijde van de kasteelmuur. De constructieniveaus, te linken aan de bouw van het kasteel, zijn duidelijk herkenbaar aan de vele Doornikse kalksteenschilfers en brokken die erin aangetroffen worden. Verder bevatten deze niveaus ook wat verspreid schervenmateriaal en dierlijk bot. De ceramiek bestaat voornamelijk uit grijs aardewerk, ondermeer kogelpotfragmenten. In beperktere mate worden hoogversierde en roodbeschilderde scherven aangetroffen.

Figuur 39 Fundering kasteelmuur en ophogingspaketten

Fundering

Tijdens de campagne van 2007 kon de zuidwest- torenfundering en de afsluitende muur van het kasteel vrijgelegd worden. De toren en muurfundering werden opgebouwd in zorgvuldig gekapte, grote Doornikse kalksteenblokken (Figuur 39 en 40). De toren heeft een diameter van zo'n 10 meter, de muren van de torenfundering zijn 2,50 meter breed.

De fundering loopt door tot -4,40 m tov het huidig maaiveld aan de noordzijde van het terrein. Meer ten zuiden richting toren en ter hoogte van de steunberen gaat de fundering nog dieper en loopt deze door tot -5,50 m tov het huidige maaiveld. De steunberen kennen een trapsgewijze uitbouw.

Figuur 40 Torenfundering

Beerton

Een houten beerton is stratigrafisch duidelijk te situeren na de constructiefase van het kasteel. Het onderzoek van de tonduigen werd uitgevoerd door K. Haneca (Haneca,2009).

De tonduigen werden vervaardigd uit eikenhout . Twee merktekens werden aangetroffen (Figuur 42). Eén van deze tekens liep door over twee planken. Twee andere planken hadden doorboringen (Figuur 42). Op basis van de dendrochronologische gegevens is de veldatum te situeren na 1432 AD. De ton is dus zeker na deze datum samengesteld.

De vulling is sterk humeus, en bevat voornamelijk beer.

Pruimen -, kersen-, en druivenpitten zijn overvloedig aanwezig. Ook een houten mandje bleef in de vulling bewaard. De C-14 analyse uitgevoerd op pitten (07/OuKa/253^e en 07/OuKa/ 283b) geven respectievelijk een resultaat van 520 +-30 BP en 650 +-25 BP.

Verder bevat de vulling ook een pakket bouw materiaal, Doornikse kalksteenbrokken en daktegelfragmenten. Daarbij blijkt het duidelijk om hergebruikt materiaal te gaan met aan de buitenzijde wat mortel, sterk verweerd, mogelijk secundair verbrand.

Figuur 41 Beerton in situ

Figuur 42 Tondugien (details)

Gracht

Bij de uitgraving van de bouwput werd een deel van de gracht omheen het kasteel aangesneden. De gracht was zo'n 20 meter breed. Een volledige coupe maken op de kasteelgracht niet haalbaar in het kader van de werken. Wel kon een kleine registratie gebeuren aan de buitenzijde van de gracht waaruit duidelijk werd dat de gracht verschillende fases kent (Figuur 44). Aan de stadszijde bevond zich langsheen de gracht ook een muur opgetrokken in Doornikse kalksteen en baksteen (Figuur 43).

Figuur 43 Afsluitmuur van de gracht aan de stadszijde.

Figuur 44 Insnijding kasteelgracht

In de gracht is heel wat materiaal aangetroffen (Figuur 45). Het betreft voornamelijk 15de tot 18de eeuws materiaal. In de noordwesthoek situeerde zich een zone met heel veel botmateriaal afkomstig van paarden (en rund?). Mogelijks hebben deze te maken met deposities van het nabijgelegen Vleeshuis.

Figuur 45 Ceramiek in grachtvulling

Net als bij de campagne van 2005 werden ook sporen van de belegering van het kasteel met name verschillende fragmenten van mortierkogels , een musketkogel en een rapier (degen met een uiterst buigzame kling) aangetroffen (Figuur 46) . Het betreft een Frans infanteriedegen (1660-1690) (épée de chevet, épée à la mousquetaire) geïdentificeerd op basis van de typische vorm, mooi gefacetteerde gevestknop, fijne ruitvormige kling, armen rond met kleine uitstulpingen op het einde. De punt is afgebroken en de greep in hout met turkse knopen afgewerkt ontbreekt . De lengte varieert normaliter tussen 60 en 80 cm. Dit type werd niet gebruikt door het voetvolk maar eerder door de lagere rangen in het leger.²⁹

Figuur 46 Rapier teruggevonden in de kasteelgracht

---

²⁹ Identificatie Erik Wauters

Tevens werd heel wat bouw materiaal aangetroffen waaronder ook een nokversiering. Deze is vermoedelijk te situeren in de 17de – 18de eeuw (Figuur 47).

Figuur 47 Nokversiering aangetroffen in de kasteelgracht

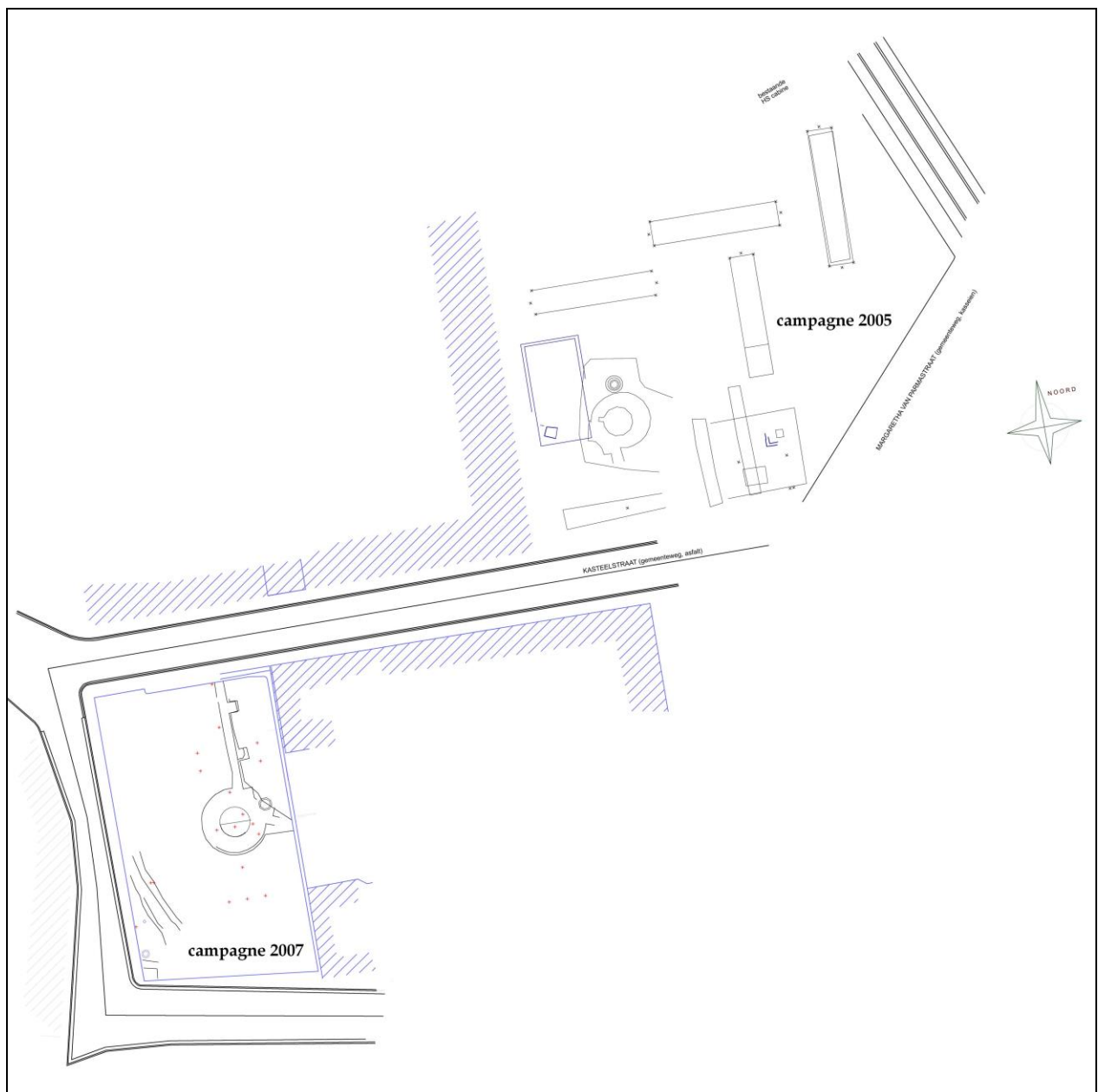
5. Besluit

De verschillende interventies op het terrein maken duidelijk dat zowel oudere sporen als de sporen van het laat-middeleeuwse kasteel nog aanwezig zijn.

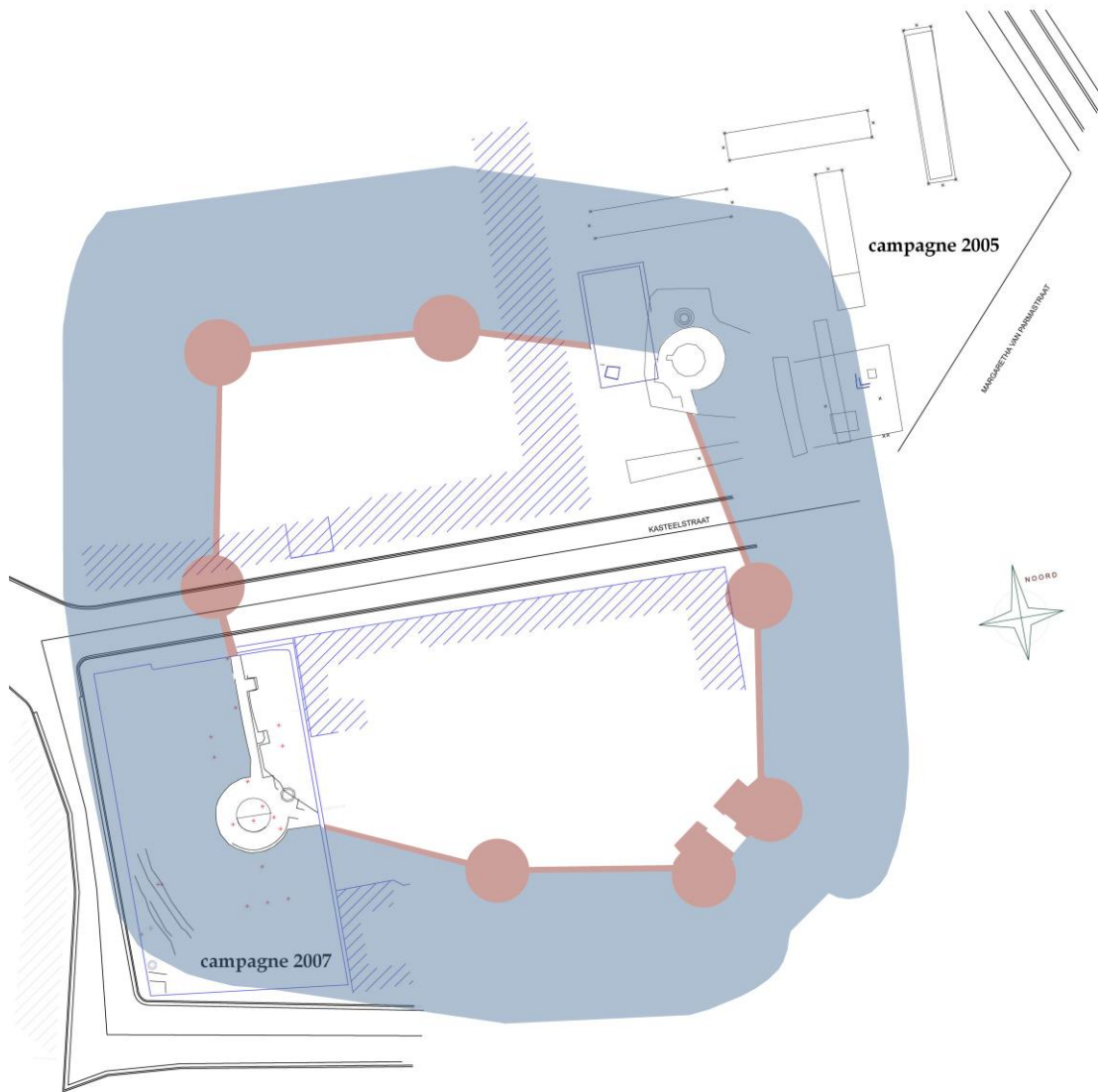
In beide campagnes zijn duidelijk sporen te herkennen die voorafgaan aan de constructie van het dertiende eeuwse kasteel in deze sector. Gezien de beperkte oppervlakte en het beperkt aantal sporen is het nog niet mogelijk deze oudste sporen duidelijk te kaderen.

Tevens blijkt dat het kasteel niet enkel op basis van vormgeving te situeren is in de 13de eeuw maar dat dit ook bevestigd wordt door de stratigrafische info en het aangetroffen materiaal.

Vooraf de funderingen van afsluitmuur en toren en de dieperliggende structuren als afvalputten, kelders en omliggende gracht zijn in beide zones goed bewaard. Gezien de natte omgeving is het organisch materiaal in deze structuren zeer goed bewaard.

Figuur 48: Locatie van de projectgebieden OUKA2005 en OUKA2007 - Opmeting J. Van Laecke (VIOE)

Figuur 49 Oudenaarde Kasteel reconstructie , inplanting torens , afsluitmuur en omliggende gracht (J. Moens)

6. Bibliografie

- AMEELS V. 2006: Onderzoek naar het middeleeuwse kasteel van Pamele/Oudenaarde (O. Vl.), *Archaeologia Mediaevalis Kroniek* 29, 1-2
- AMEELS V. 2006: Het kasteel in de Kasteelstraat in Oudenaarde: een verhaal van zes eeuwen In: *Vlaams Instituut voor het Onroerend Erfgoed. Een nieuw perspectief voor erfgoedonderzoek*, 38.
- BERINGS G. 1989: *Landschap, geschiedenis en archeologie in het Oudenaardse*, Oudenaarde.
- CALLEBAUT D. VAN DER PLAETSEN P. & DECOCK W. 1985: De Borch van Oudenaarde, *Archaeologica Belgica* 1.2, 103-108
- DE GROOTE K. 2008: Middeleeuws aardewerk in Vlaanderen. Techniek, typologie, chronologie en evolutie van het gebruiksgoed in de regio Oudenaarde in de volle en late middeleeuwen (10de-16de eeuw), In *Relicta Monografieën . Archeologie, Monumenten en Landschapsonderzoek in Vlaanderen 1*, Brussel.
- HANECA K. 2009: Verslag dendrochronologisch onderzoek : tonduigen, Kasteel Oudenaarde. (Rapport VIOE/DENDRO/0009)
- HANECA K. 2009: Verslag dendrochronologisch onderzoek : funderingspalen , Kasteel Oudenaarde (Rapport VIOE / Dendro/0010)
- THOEN E. 1985: Het dagelijks leven van adel en ridderstand tijdens de veertiende eeuw. Leefwijze en levensstandaard van Jan, heer van Oudenaarde (1373-1378). In *Gedenkboek 750 jaar Pamelekerk Oudenaarde 1235-1985*, Oudenaarde 103-130.
- VAN BUTSELE P. 1985: De heren van Pamele- Oudenaarde, In *Gedenkboek 750 jaar Pamelekerk Oudenaarde 1235-1985*, Oudenaarde 55-86
- VAN DURME L. 2005: Toponymische mengelingen uit Oudenaardse bronnen. In *Handelingen van de Geschied- en Oudheidkundige Kring van Oudenaarde van zijn Kastelnij en van den Lande tusschen Maercke en Ronne*, Deel XLII , Boekdeel I, Oudenaarde, 31 – 71
- VAN HOECKE K. 2005: Het ontstaan van Oudenaarde in het licht van laat-Middeleeuwse bronnen. In *Handelingen van de Geschied- en Oudheidkundige Kring van Oudenaarde van zijn Kastelnij en van den Lande tusschen Maercke en Ronne*, Deel XLII , Boekdeel II, Oudenaarde, 31 – 153
- NIP R.I.A. 1995: *Arnulfus van Oudenburg, Bisschop van Soissons (†1087), Mens en model, Een bronnenstudie*, Proefschrift ter verkrijging van het doctoraat in de Letteren aan de Rijksuniversiteit Groningen, 77-103

7. Bijlagen

7.1 Campagne Oudenaarde Kasteelstraat 2005

7.1.1 Dagboek/ vondsteninventaris (05OUKA)

7.1.2 Lijst met de verschillende contexten (05OUKA)

7.1.3 Lijst van de zeefstalen na verwerking (05OUKA)

7.1.4 Lijst munten (05OUKA)– determinatie Frans De Buyser

05OUKA150

Graafschap Vlaanderen

Emissies met lokale symbolen

Maille- Rijsel (Lille) Tussen 1220 en 1259

Zilver – 0,36 g – 10 mm – uur – Zeer zeer fraai

Vz : een lelie met rondom ringetjes met sikkels en sterren

Kz: een gevoet kruis met in elk kwartier een bolletje, en een sikkel in I

Ref: Haeck 287

05OUKA150

Graafschap Loon

Diederik Van Heinsberg 1336 – 1361

Dubbele Mijt – Hasselt

Biljoen – 0,85 gr – 19 mm – 8 uur – Fraai

Vz: In het veld de letters VIM met erboven en onder een rozet en drie blaadjes

Omschrift : + DEDI [] CVS [] DE :[] λ[]

Kz: een kort gevoet kruis

Omschrift : + MONET []

Ref: Lucas 26.37.119 VAR

05OUKA152

Bourgondische Nederlanden

Filips De Goede 1419 – 1467

Dubbele Groot – Henegouwen – Valenciennes (1434 -14440 , 1466-67)

Zilver – 2,76 g – 30 mm – 12 uur – Fraai – Interpunctie ringetjes

Vz: Wapen van Bourgondië in volle veld

Omschrift : + PHS:DEI: GR- λ : DVX : BURG : Z: COM : N λ NONIE

Kz: Lang gevoet kruis met omschrift snijdend, centraal het muntteken, en in de kwartieren twee lelies en twee leeuwen

Omschrift : + Monet - λ : nov λ : V – alence – nensis

Ref: VG – H – 9 – 3

05OUKA152

Bourgondische Nederlanden

Filips De Goede 1419 – 1467

Dubbele Groot – Holland – Dordrecht – 1434 – 40 , 1454 – 55, 1466 – 67)

Zilver - 2,48 gr – 29,5 mm – 3 uur – Zeer fraai – interpunctie ringetjes

Vz : wapen van Bourgondië in volle veld

Omschrift : PHS : DEI : GR λ : DVX : BURG : com : nold : z

Kz : Lang gevoet kruis met omschrift snijdend, centraal een roos, en in de kwartieren twee leies en twee leeuwen

Omschrift + monet - λ : novi : - com : no- ld :z: ze

Ref : VG-H – 9 – 4

05OUKA153

Maasgebied – Limburg

? Arnold Van Stein – Rekem ? 1355 – 72

Mijt – “Type L” – imitatie op Lodewijk Van Nevers 1323 -1346

Biljoen – 0;36 gr – 16,5 mm - ? uur Goed bewaard, klein gaatje

Vz : een lang gevoet kruis, het omschrift snijdend

Omschrift : ? (Heel moeilijk leesbaar)

Kz : De letter L

Omschrift : ARN ?

Ref: - Lucas 34-12

05OUKA153

Maasgebied – Limburg

? mogelijk Arnold Van Stein – Rekem ? 1355 – 72

Mijt – “Type L” – imitatie op Lodewijk Van Nevers 1323 -1346

Biljoen – 0;36 gr – 18 mm - ? uur Goed bewaard, afgebroken rand

Vz : een lang gevoet kruis, het omschrift snijdend

Omschrift : ? MON - [] RE

Kz : De letter L

Omschrift : []

Ref: - Lucas 34-12

05OUKA177

Spaanse Nederlanden

Filips IV 1621 – 1665

Schelling – Brabant – Antwerpen – 1645

Zilver – 5,08 gr – 30,5 mm – 8 uur – Zeer fraai

Vz: Klimmende leeuw naar links met geheven zwaard e n houdend een ovaal wapenschild

Oostenrijk Bourgondië

Omschrift : (HAND) – PHIL . III.D.G.HISP.ET. INDIAR.REX.

Kz: een gekroond koningswapen op een stokkenkruis, tussen het jaartal 16-45

Omschrift : AR-CHID.AVS-DUX.-BURG.BR-Zc

Ref: VG.H:333.1

05OUKA181

Lodewijk Van Nevers 1322 – 1346

Mijt – Gent – Aalst of Onbekend atelier

Biljoen – 0,69 gr. 17 mm . 10 uur . Goed bewaard

Vz: Een lang gevoet kruis, het omschrift snijdend

Omschrift] – COM – F [ ] -DRI

Kz: De letter L met links en rechts vier ringetjes, erboven en onder drie bolletjes die een driehoek vormen

Omschrift] NET [

Ref: Gaillard 190 tot 204

05OUKA181

Prototype Lodewijk Van Nevers 1322 – 1346

Mijt – Niet te identificeren – Type “L”

Biljoen – 0,30 gr. – 15x17 mm . ? uur . Goed bewaard

Vz: Een lang gevoet kruis, het omschrift snijdend

Omschrift [ ]

Kz: De letter L

Omschrift [ ]

Ref: -

05OUKA181

Prototype Lodewijk Van Nevers 1322 – 1346

Mijt – Niet te identificeren – Type “L”

Biljoen – 0,34 gr. – 15x17 mm . ? uur . Goed bewaard, gaatje

Vz: Een lang gevoet kruis, het omschrift snijdend

Omschrift [ ]

Kz: De letter L met links en rechts vier ringetjes, erboven en onder drie bolletjes die een driehoek vormen

Omschrift] o [

Ref: -

05OUKA181

Niet te identificeren Mijt

Waarschijnlijk in de lijn van de vorige

Vz. en Kz. Onherkenbaar

Biljoen – 0,29 gr – 17 mm - ? uur – slecht bewaard – fragment

Ref: -

05OUKA181b

Mogelijk Frankrijk – Kamerijk ?

Biljoen – 0,26 gr – 18 mm - ? uur – Fraai , afgebrokkelde rand

Vz: Een kort gevoet kruis met in een kwartier een lelie

Omschrift] C [ ] R

Kl : een arend ?

Omschrift :] o [

Ref: -

05OUKA181b

? - Geel koper – 0,28 gr – 16,5 mm - ? uur – Goed bewaard

Vz: Een lang gevoet kruis, het omschrift snijdend

Omschrift :] ON [

Kz: Onherkenbaar ?

Omschrift] D [

Ref: -

05OUKA181b

Maasgebied

Arnold III Van Stein ? – Rekem 1355 - 72

Mijt Biljoen – 0,88 gr – 17,5 x 18,5 mm - ? uur – Fraai

Vz: Een lang gevoet kruis, het omschrift snijdend

Omschrift :] RED – N. [

Kz: De letter L

Omschrift [ ]

Ref: Lucas 34-12- 11/12

05OUKA181b

Vlaanderen of Maasgebied

Prototype Lodewijk Van Nevers 1322 – 1346

Mijt – Niet te identificeren – Type “L”

Biljoen – 0,53 gr. – 16 mm . ? uur . Goed bewaard.

Vz: Een lang gevoet kruis, het omschrift snijdend

Omschrift [ ]

Kz: De letter L

Omschrift [ ]

Ref: -

05OUKA181c

Vlaanderen of Maasgebied

Prototype Lodewijk Van Nevers 1322 – 1346

Mijt – Niet te identificeren – Type “L”

Biljoen – 0,30 gr. – 16 x 17,5 mm . ? uur . Goed bewaard.

Vz: Een lang gevoet kruis, het omschrift snijdend

Omschrift] – D [

Kz: Afgesleten

Omschrift [ ]

Ref: -

05OUKA182

Spaanse Nederlanden

Filips IV 1621 – 1665

Oord- Brabant – Brussel – 1647

Koper - 2;55 gr – 26 mm – 6 uur – Fraai

Vz : Rond een gekroond vuurijzer, in kruisvorm de wapenschildjes van Oostenrijk, Bourgondië en Brabant

Omschrift (engelkopke) – PHIL.III.D.G. HISP.ET.INDIAR.REX.

Kz: Gekroond Koningswapen tussen het jaartal 16-47

Omschrift . ARCHID.AVS.DVX.BURG.BRAB.Zc

Ref: VG.H.336-3

05OUKA183

Spaanse Nederlanden

Filips IV 1621 – 1665

Oord- Doornik – 1639

Koper - 2;95 gr – 26 mm – 7 uur – Fraai

Vz : Buste naar rechts gewend

Omschrift]PHIL.III.D.G. HISP.ET.INDIAR.REX.

Kz: Gekroond Koningswapen tussen het jaartal 16-39

Omschrift . ARCHID.AVS.DVX.B[ ].TOR.Z

Ref: VG.H.337-9

05OUKA202A

Bourgondische Nederlanden

Filips De Goede 1419 – 1467

Dubbele Mijt – Vlaanderen – Gent of Brugge (1434-47, 1454-58, 1466-67)

Biljoen – 1,01 gr – 20 mm – 12 uur – Fraai – interpunctie ringetjes

Vz: Wapen van Bourgondië in volle Veld

OMSCHRIFT : + PHS: D.G.D.B.Z.COM.FLAD

Ref: VG.H.15-2

05OUKA202a

Vlaanderen of Maasgebied

Prototype Lodewijk Van Nevers 1322 – 1346

Mijt – Niet te identificeren – Type “L”

Biljoen – 0,23 gr. – 16,5 mm . ? uur . Fragment, afgebrokkelde rand

Vz: Een lang gevoet kruis, het omschrift snijdend

Omschrift [ ]

Kz: afgesleten, sporen van de letter L

Omschrift [ ]

Ref: -

05OUKA202c

Graafschap Vlaanderen

Lodewijk Van Nevers 1322- 1346

Mijt – Vlaanderen – Onbekend atelier – Na 1337

Biljoen – 0,59 gr – 17 mm - ? uur – Goed Bewaard

Vz: Een lang gevoet kruis, het omschrift snijdend

Omschrift LVD-[ ]- DRI

Kz : De letter L met links en rechts vier ringetjes , erboven en onder drie bolletjes die een driehoek vormen

Omschrift] T λ [

Ref: Gaillard 203,204

05OUKA202c

Maasgebied – Limburg

?

Mijt – imitatie op Lodewijk Van Nevers 1322 -46 “ type L”

Geel Koper – 0,71 gr – 15 x 17,5 mm - ? uur Goed bewaard

Vz: een lang gevoet kruis, het omschrift snijdend

Omschrift : ? (heel moeilijk leesbaar)

Kz: De letter L met links en rechts vier ringetjes erboven en onder drie bolletjes die een driehoek vormen

Omschrift ?

Ref: -

05OUKA202c

Vlaanderen of Maasgebied

Lodewijk Van Nevers 1322-46 of Arnold III Van Stein 1355-1372?

Mijt – gent (Gandensis) of Rekem (Redensis)

Biljoen – 0,38 gr – 15 x 17,5 mm - ? uur – Goed bewaard

Vz: een lang gevoet kruis, het omschrift snijdend

Omschrift [ ]

Kz : De letter L

Omschrift : + MON [ ] SIS

Ref : Gaillard 192, 193 of Lucas 34-12-12

05OUKA205b

Frankrijk

Philippe IV Le Bel 1285 – 1314

Double Tournois

Biljoen – 1,15 gr – 20,5 mm – 1 uur – Zeer fraai, barstje

Vz : Kort gevoet kruis met in eerste kwartier een lelie

Omschrift : + Phillipus Rex

Kz : Onder een kruisje en tussen twee lelies het fronton van het Tours kasteel

Omschrift : + MON DUPLEX REGAL

Ref: Ciani 2018

05OUKA205b

Vlaanderen of Maasgebied

Prototype Lodewijk Van Nevers 1322 -1346

Mijt – omschriften onleesbaar, Muntplaats niet te bepalen

Biljoen – 0,28 gr – 16,5 mm - ? uur – Goed bewaard, afgebrokkelde rand

Vz : een lang gevoet kruis, het omschrift snijdend

Omschrift [ ]

Kz De letter L met links en rechts vier ringetjes, erboven en onder drie bolletjes die een driehoek vormen

Omschrift [ ]

Ref : Gaillard 193 – 204

05OUKA205c

Frankrijk

Phillippe II Auguste 1180 – 1223

Denier – Arras

Zilver – 0,32 gr – 18 mm – 9 uur – Fragmentair

Vz: In het veld FRA-O ɔN

Omschrift :] PHI [

Kz : een kort gevoet kruis met in twee overstaande kwartieren een lelie

Omschrift]AS [ ] IV [

Ref Ciani 154

05OUKA206d

Graafschap Vlaanderen

Emissies van Lokale symbolen

Maille – Rijsel (Lille)- tussen 1220 en 1259

Zilver – 0,28 gr – 11 mm - - uur – Zeer fraai

Vz: een lelie met rondom ringetjes met sikkels en sterren

Kz : een gevoet kruis met in elk kwartier een bolletje, en een sikkel in I

Ref: Haeck 287

05Ouka206e

Henegouwen

Johanna Van Constantinopel 1206 – 1244

Maille – Valenciennes

Zilver – 0,44 gr – 12,5 mm - -uur – Zeer zeer fraai

Vz : rond het monogram, * (sterretje) VΛ LE * CENE

Kz een gevoet kruis met in elk kwartier een sikkel

Ref: Chalon PL I n° 10

05OUKA222

Graafschap Vlaanderen

Lodewijk Van Maele 1346 – 1384

Dubbele Groot (Plak) – Vlaanderen – (Klaverblad, dubbelpuut, rondee)

Zilver – 3,46 gr – 31 mm – 3 uur – zeer fraai

Vz: binnen een veelpas een zittende leeuw naar links met toernooihelm

Omschrift : LUDOVICUS : DEI : GRA : COMES / D / DNS : FLANDRIE

KZ : een kort gebloemd kruis met dubbel randschrift

Omschrift : + BENEDICTUS : QUI : VENIT : IN : NOMINE: DOMINI

Omschrift : + MONETA q DE q FLANDRIA

Ref: Gaillard 224

Bibliografie

CIANI

CIANI L. 1926 : Les monnaies royales françaises de Hugues Capet à Louis XVI , Paris

GAILLARD

GAILLARD V. 1852 – 57 : Recherches sur les monnaies des comtes de Flandre, depuis les temps reculés jusqu'à l'avènement de la maison de Bourgogne, 2 delen, Gent

HAECK

HAECK A. 1973 : De munten van de graven van Vlaanderen I, Brussel

DE MEY J. 1988 : Répertoire des imitations des types monétaires belges au Moyen Age

LUCAS

LUCAS P. 1982 : Monnaies seigneuriales mosanes, Wailcourt

VG-H

VAN GELDER H. en HOC M. 1960 : Les monnaies des Pays-Bas bourguignons et espagnols (1434-1713), Amsterdam

CHALON

CHALON R. 1848 : Recherches sur les monnaies des comtes de Hainaut, Bruxelles

7.2 Campagne Oudenaarde Kasteelstraat 2007

7.2.1 Dagboek/ vondsteninventaris (07OUKA)